

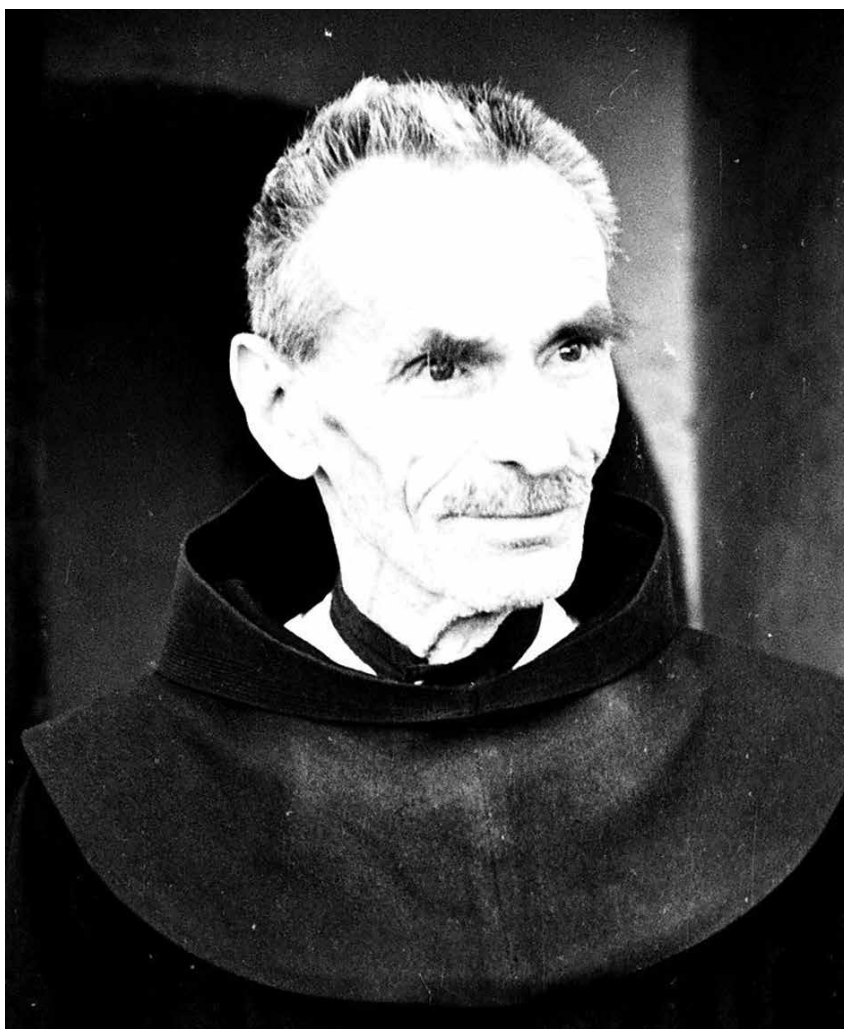
Bio je najstariji od pobijenih fratara, imao je 80 godina

FRA MARKO BARBARIĆ SVET ČOVJEK I FRATAR

I ptice su znale da je bezopasan, ali uzalud

► Piše: fra Mate Logara

Sveti papa Ivan Pavao II. svoje *Pismo starijim osobama* završava molitvom u kojoj stoje riječi: »I kad dođe čas posljednjega “prijelaza”, dopusti nam da ga dočekamo vedre duše, bez ikakva žaljenja za onim što ćemo ostaviti. Jer susresti tebe, nakon što smo te dugo tražili, znači ponovno naći svaku pravu vrijednost što smo je ovdje na zemlji iskusili, zajedno sa svima onima koji su nam prethodili u znaku vjere i nadanja.«¹ Moglo bi se reći da su se riječi ove molitve, iako napisane mnogo godina nakon njegove smrti, ostvarile u životu fra Marka Barbarića koji je kao najstariji od hercegovačkih franjevac smrtno stradao na Širokom Brijegu među ostalim pobijenim fratrима, žrtvama jugokomunista. Nekako se sama po sebi nameće usporedba sa starcem Eleazarom za kojega Sveto pismo kaže da je mučeništvo pod tuđinskim vladarom podnio s odlukom »dostojnom svoje dobi i ugleda svoje časne starosti, sijede glave i besprijeekorna života sve od djetinjstva, a još više dostojnom svetih zakona koje je postavio sam Bog«. (2 Mak 6, 23)

Pred kraj Drugoga svjetskoga rata i u njegovu poraću broj stradalih svjedoka vjere na našim područjima toliko je velik da zacijelo pripada u najteža razdoblja Crkve, usporediva možda jedino s turskom najezdom.

¹ Ivan Pavao II., *Pismo starijim osobama*, 1999. Dostupno na https://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/hr/letters/1999/documents/hf_jp-ii_let_01101999_elderly.html

Fra Marko Barbarić i fra Vojislav Mikulić u šetnji iznad ratnog skloništa na Širokom Brijegu oko 1944.

Pritom postoji opasnost da se pojedinac izgubi u masi, da utone u anonimnost jednoga od mnogih. A ipak, svi su svetcii (i kanonizirani i nekanonizirani) toliko različiti jer putova prema Bogu ima onoliko koliko ima i ljudi. Svaki od njih na jedinstven način pokazuje kako se može provoditi vrijedan i ispunjen život tako da se bude »mio Bogu i drag ljudima«. Upravo je zato važno obratiti pozornost na svakoga pojedinačnoga mučenika da bi nam njegov život progovorio i ohrabrio nas na nasljeđivanje, ako ne na isti način, onda na istom duhu.

Životopisni podatci

Kada su jugokomunisti u veljači 1945. na Širokom Brijegu pobili 12 hercegovačkih fratara, najstariji među njima bio je fra Marko Barbarić (krsnoga imena Mate) koji se rodio u Klobuku, u zaseoku Šiljevište, 19. siječnja 1865., a kršten je 28. siječnja iste godine. Roditelji su mu bili Ante Barbarić i Kata, r. Tolj. Pučku je školu pohađao u svome mjestu, a gimnaziju na Širokom Brijegu. Franjevački habit obukao je 27. kolovoza 1881. na Humcu. Doživotne zavjete položio je četiri godi-

ne poslije, a za svećenika je zaređen 6. prosinca 1887. Bogoslovne studije završio je u Ljubljani 1888.

Tijekom svoga života obnašao je brojne službe u Provinciji:

- 1889. – 1891. kapelan i kateheta u pučkoj školi u Gradničima
- 1891. – 1892. kapelan i propovjednik na Humcu
- 1892. – 1894. kapelan u Gradničima i kateheta u pučkoj školi
- 1894. – 1896. vikar samostana na Širokom Brijegu i kapelan Polja
- 1896. – 1900. župnik u Grabovici
- 1900. – 1901. župnik u Gorici
- 1901. – 1903. župnik u Bijelom polju
- 1904. – 1905. vikar samostana na Širokom Brijegu i kustos svetišta
- 1905. – 1909. župnik u Roškom Polju i kateheta
- 1909. – 1910. u Konjicu

Obnašao je različite službe i ostavio dubok trag među onima koji su ga susretali. U dubokoj starosti ubijen je metkom u zatiljak i zapaljen u ratnom skloništu na Širokom Brijegu.

- 1910. – 1912. bolesnik na Širokom Brijegu
- 1912. – 1920. župnik u Glavatičevu
- 1920. – 1921. kapelan u Drinovcima
- 1921. – 1923. ispovjednik đaka na Širokom Brijegu
- 1923. – 1925. vikar rezidencije u Slanom
- 1925. – 1927. župnik u Gradničima
- 1927. – 1931. bolestan na Širokom Brijegu
- 1931. - privremeno određen u Glavatičevu
- 1931. – 1932. vikar rezidencije u Posušju, kapelan i propovjednik
- 1932. – 1945. ispovjednik, jubilarac, u mirovini na Širokom Brijegu.

Fra Markov lik

O fra Markovu životu osim arhivskih »crtica« nemamo mnogo podataka. Ono što nam je poznato potječe od svjedoka. Budući da su se svjedočanstva o stradalima mogla sustavno i otvoreno prikupljati tek nakon urušavanja jugokomunističkoga sustava, ta svjedočanstva dolaze od ljudi koji su bili vrlo mladi kada je fra Marko već bio starac i onemoćao. Oni koji su ga poznavali kao mladega, odavno su umrli. Zato nimalo ne čudi da su ta svjedočanstva o tijeku njegova života doista oskudna.

N. J. svjedoci kako je mnogo puta vidio da su ptice jedino fra Marku slijetale na ruku dok ih je hranio mrvicama.² Fra Anđeo Herceg veli kako zna da je

² Arhiv Vicepostulature, ur. br. 41/2011.: N. J., svjedočenje, 27. ožujka 2011.

fra Marko bio toliko slab da je jedva držao kalež i hostiju kada bi slušao misu.³ I ostali koji su ga poznavali o njemu koriste lijepe riječi: da je bio jednostavan i da je posebno pazio na redovničko siromaštvo. Don Jozo Zovko spominje anegdotu dok je fra Marko bio župnik u Bijelom polju. Otpratio ga je do kuće jer se već bilo smračilo. Kada su stigli, don Jozo je vidio da je sve otvoreno. Kazao mu je: »Mnogo-poštovani, kako ostavljate otvorenu kuću, mogao bi ko doći i sve pokra-
sti!« Fra Marko je odgovorio: »Očiju ti, ko će u njoj naći što po noći, kad ja ne mogu ništa naći po danu.«⁴

Fra Marko je često koristio uzrečicu »Očiju ti!«, baš u takvom obliku jer je glas č izgovarao kao ć. Fra H. S. pamti ga po tome što je rado stajao na raspolaganju đacima za svetu ispovijed i dijelio dobre savjete. Još za života bio je na glasu svetosti, a svi iz toga razdoblja pamte kako je hranio ptice i kako su mu one dolazile – kao svojedobno svetom Franji.⁵ Inače je volio prirodu, a moglo bi se reći da se već tada bavio nekom vrstom genetičkog inženjerstva: uspjelo mu je na krumpir navrnuti rajčicu, kako svjedoči fra Vojislav Mikulić.⁶ Župljani iz Glavatičeva ga, po svjedočenju fra V. D., pamte kao mirotvorca koji je jednom rečenicom znao donijeti mir među zavađene ljude.⁷

Pišući na jednome mjestu o na-

Oni koji su poznavali braću Barbarić, kažu da je fra Marko u pobožnosti nadmašio Petra. Bilo bi lijepo da ih Crkva jednoga dana obojicu uzdigne na čast oltara.

čelima propovijedanja (to je jedino što je ostalo od njega napismeno), fra Marko je zabilježio: »Propovijedanje riječi Božje jest primarna naša dužnost i kako rekosmo, bitno sredstvo od Boga ostavljeno, da sv. evanđelje dođe u čovjeka, da ga oplemeni, da ga obnovi i da ga za Boga i vječnost ponovno rodi.«⁸ Fra Markovo propovijedanje nije bilo samo u njegovim riječima, nego i u snažnu svjedočanstvu života, a napose stradalničke smrti.

Smrt

Fra Marka Barbarića jugokomunisti su ubili u skupini od njih 12 nakon osvajanja Širokog Brijega 7. veljače 1945. U jutarnjim satima, negdje oko 10.00, ušli su u samostan, a ubijanje je započelo oko 16.00. To znači da ništa nije bilo slučajno, nego sve unaprijed pomno smišljeno.

Čitavo vrijeme fratri su bili zatvoreni u samostanskoj zbornici. Na ubijanje su odvođeni bez nekog posebnog kriterija, onako kako je tko stajao do vrata. Svjedok kaže kako je gledao kada su iz sobe donijeli (snijeli) fra Marka Barbarića, koji je teško disao sa smrtnim hropcem i nije mogao hodati. Odveli su ga i ubili, a da nije bio pravo ni pri svijesti.⁹ Ubijen je kao i ostali na otvoru ratnog skloništa metkom u zatiljak i zapaljen.

Sluga Božji Petar Barbarić bio mu je brat

Dok je bio na bolesničkoj postelji, fra Marko nije htio prelaziti u podrum, radije je bio spreman poginuti u sobi. Ipak, kada je odveden na strijeljanje, već je bio toliko iznemogao da nije sigurno je li potpuno razumio što se događa oko njega. Njegovi su zemni ostatci 1971., zajedno s ostalima, preneseni u samostansku crkvu na Širokom Brijegu.

Vrijedi spomenuti da je fra Marko brat Petra Barbarića, sluge Božjega, također kandidata za proglašenje blaženim. Fra Marko je sam govorio da je bio roditeljima poslušniji od Petra, a oni koji su ih poznavali vele da je Marko u pobožnosti Petra čak nadmašivao. Ako Bog da, i Crkva tako odluči, onda će malo mjesto Šiljevište u župi Klobuk imati čak dvojicu braće uzdignutih na čast oltara. ✍

³ Arhiv Franjevačkog reda, ur. br. A 111: fra Andrija Nikić (prikupio) *Svjedočanstva o stradanju franjevaca na Širokom Brijegu i Hercegovini*, 1970./1.

⁴ Don J. Zovko, pismo od 22. prosinca 1966.

⁵ *Materijal o pobijenima. I., II., i III.*, Okrugli stol, Široki Brijeg, 5. i 19. veljače 1993.

⁶ Arhiv Vicepostulature, ur. br. 12/2007.: *Neke pojedinosti vezane za život i rad, djelovanje i osobna obilježja nastradalih članova Hercegovačke franjevačke provincije u II. svj. ratu – prema sjećanju fra Vojislava Mikulića, profesora širokobriješke gimnazije*, Široki Brijeg, 11. veljače 1986.

⁷ *Materijal o pobijenima. I., II., i III.*

⁸ Fra Marko Barbarić, »Propovijedanje riječi Božje«, *Hercegovina Franciscana*, god II. sv. I., Mostar, 1937., str. 12.

⁹ Jozo Tomašević-Koška, *Istina o ubijenoj gimnaziji*, Vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« – Naklada K. Krešimir, Široki Brijeg – Zagreb, 2010., str. 206.

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesna« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»fra Leo Petrović i 65 subrača«, K., 1 (18),
Široki Brijeg, 2017., siječanj – lipanj, 2017.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
BiH: Kard. Stepinca 14
88220 Široki Brijeg
HR: Humac 1, p. p. 1, 20352 Vid

Veza:
tel.: (039) 700-325
faks: (039) 700-326
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada
13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga... (s naznakom za Vicepostulaturu i nakanu):

a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar, poslovna Ljubuški:
žiro-račun (BiH): 3381602276649744
devizni račun (inozemstvo):
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Što više izranjaju svjedočanstva i dokumenti o ubijenim hercegovačkim franjevcima, to više shvaćamo da su svjesno ostajali na svojim mjestima unatoč izglednoj smrtnoj opasnosti. Drugi, pak, koji su odlučili otići, išli su sa svojim izbjeglim narodom da bi mu bili na usluzi do kraja. Nisu skidali habit ni onda kada su spoznali da zbog njega neminovno gube glavu. Kakvi divni tragovi mučeništva u njihovu životu i radu!

Uljudba u kojoj živimo, na žalost, ne poznaje ovakve stavove ili ovakav govor. Za nju je mučeništvo tragično i nepotrebno gubljenje života, a ne uzvišen primjer njegova istinskoga provođenja. To je zbog toga što današnja uljudba pokušava živjeti bez Boga. Osiromašila je svoj duh, osiromašila je svoj rječnik. Sve je usredotočila na samu sebe, a istodobno je tako krhka.

Dobro je razmišljati o ovim stvarima dok nazočimo svakodnevnom odlasku naših ljudi u inozemstvo. Ne ulazeći u pojedinačne razloge, primjećujemo da je to počesto u skladu s rečenim stavom današnje uljudbe. Zacrtao sam si takav i takav život, ovdje ga ne mogu naći i zbog toga odlazim u potragu za boljim. Što će biti od krajeva koji su me othranili i obdarili me identitetom, baš me briga. Tužno da tužnije ne može biti.

Umjesto dizanja ruku od svega, najbolje bi bilo prionuti obnovi, kako nas samih tako i okoliša oko nas. Poručuje nam to i slika na naslovnici. Jugokomunisti u ratnom skloništu u vrtu samo-

stana na Širokom Brijegu ubiše i zatim zapališe dvanaest, kao dvanaest apostola, hercegovačkih franjevaca. Trebao je to biti kraj, ali nije. Iz njihova pepela, iz smrti drugih hercegovačkih franjevaca, buknuo je novi život. Ljudi su prepoznali da je to onaj put koji treba slijediti pa njihova osobnost ne blijedi do dana današnjega.

Zahvaljujući našim mlađim povjesničarima, u posljednje se vrijeme sve više i više otkriva prava pozadina jugokomunističkog nasrtaja na hercegovačke franjevce te uopće na Crkvu i Božji puk. Nešto od svega toga donosimo i u ovome broju. Zanimljivo je čitati te retke. Zbog svega smo žrtvovali i prostor za prigodne fotografije. Naći će se mjesta za njih kada dostojno istražimo svoju prošlost.

Zaista nema nam druge nego obnoviti sve što nam je prošlost uništila. Vicepostulatura je krenula s obnavljanjem žrtvoslovnih mjesta hercegovačkih franjevaca. Počeli smo s ratnim skloništem. Još sve nije gotovo, ali se mogu nazrijeti obrisi. Želimo da ta mjesta krasi jednostavnost, dostojanstvo i izvornost. Kada jednoga dana Crkva pobijene franjevce službeno proglasi mučenicima, ako Bog da, onda ćemo im tu podizati prikladna mjesta za štovanje na kojima ćemo crpiti njihov nauk. A to je nauk vjere u Boga, vjere u čovjeka, vjere u samoga sebe.

Slijedimo i cijenimo predaje starih. Tako će nam uvijek biti

mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Nagradni natječaj	34
Istraživanja	13	Utamničeni	37
Stratišta	25	Podsjetnik	44
Pobijeni	29	Povijesne okolnosti	53
Glas o znakovima	33	Razgovor	56